

Vzdelávanie pracovníkov ústavnej starostlivosti zamerané na prípravu mladých ľudí na odchod zo zariadení

Program kontinuálneho vzdelávania akreditovaný MŠVVaŠ SR, č. 1572/2015 - KV

Zdôvodnenie vzdelávacieho programu:

Podľa štúdie uskutočnenej organizáciou Eurochild¹ v 30 európskych štátoch je zhruba milión detí umiestnených do rôznych typov ústavov náhradnej rodinnej starostlivosti (čo činí 1% tejto populácie). Napriek tomu, že umiestnenie je často krát otázkou posledného možného riešenia, je počet detí umiestnených v takýchto zariadeniach na Slovensku buď stabilný, alebo rastúci (Fico, 2015)². Výsledky výskumu ukazujú, že deti, ktoré zažili inštitucionálnu starostlivosť sú neskôr ohrozené rôznymi psychosociálnymi problémami ako bezdomovecstvo, delikvencia, nezamestnanosť, zdravotné ťažkosti a rodičovstvo v mladom veku. Monitorovanie životných udalostí detí po opustení zariadenia ukázalo alarmujúce výsledky – viac ako polovica z nich spáchala priestupky a mnohí i opakovane a závažne porušili zákon (Eurochild, 2010). Štúdiá sledujúca životné dráhy dievčat po odchode z reedukačných centier na Slovensku ukázala, že majú problémy s užívaním návykových látok, s nadväzovaním trvalejších sociálnych a partnerských vzťahov a riešením každodenných životných situácií (Lukšík, 2013)³. Zlepšenie prípravy mladých ľudí opúšťajúcich inštitucionálnu starostlivosť a čeliacich uvedeným problémom je v súlade so stratégiou Európskej únie „Európa 2020“, zameranej na zvýšenie zamestnanosti, zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky a zníženia podielu Európanov žijúcich pod hranicou chudoby.

Navrhovaný vzdelávací program vychádza z nasledujúcich 4 zdrojov poznatkov a skúseností:

1. Intenzívny výskum 8 zariadení ústavnej starostlivosti na Slovensku, ich kultúry, prípravy mladých ľudí na odchod zo zariadenia a výskum medzi mladými ľuďmi, ktorí odišli zo zariadení, zameraný na problémy, s ktorými sa po odchode stretávajú
2. Inšpirácie z poznatkov a dobrých praxí získaných počas zahraničnej stáže v zariadeniach ústavnej starostlivosti v Škótsku a Slovinsku.
3. Pilotné vzdelávanie 30 mladých ľudí z detských domovov a reedukačného centra, v ktorom sme upresňovali citlivé témy vzdelávania.
4. Pilotné vzdelávanie 90 pracovníkov detských domovov a reedukačných centier z celého Slovenska, v ktorom boli vyskúšané témy a postupy vzdelávania a získané ďalšie podnety vychádzajúce priamo z ich profesionálnych potrieb.

Výskumné zistenia, poznatky a skúsenosti získané z kontaktu so zamestnancami a mladými ľuďmi smerujú k potrebe prehĺbenia vedomostí a zručností pracovníkov špeciálnych výchovných zariadení a detských domovov v oblasti prípravy mladých ľudí na ich odchod zo zariadenia a budúci samostatný život.

Príprava na osamostatnenie prebieha počas celého pobytu dieťaťa v zariadení a zúčastňujú sa na nej všetci zamestnanci, ktorí zabezpečujú pedagogickú aj odbornú starostlivosť o dieťa. Na to, aby sa dosiahol požadovaný výchovný efekt, je potrebná spolupráca všetkých zamestnancov zúčastnených na výchove,

¹ EUROCHILD 2010. *Children in alternative care – National surveys*. 2nd edition. Brussel: Eurochild.

² FICO, M. 2015. Deti vyrastajúce mimo vlastnej rodiny: vývojové trendy a súvislosti. Zadané do tlače.

³ LUKŠÍK, I. 2013. *Životné dráhy mladých ľudí po odchode z reedukačných centier – stratégie zvládania ťažkých životných situácií*, správa, Bratislava: luventa.

prevencii, poradenstve a terapii. Keďže pracujú s rovnakou klientelou, je potrebné, aby si rozširovali svoje poznatky v danej špecifickej oblasti.

Druh kontinuálneho vzdelávania:

Inovačné vzdelávanie

V zmysle ustanovenia § 35 ods. 4 zákona č. 317/ 2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“) a § 6 až 10 vyhlášky MŠ SR č. 445/2009 Z. z. o kontinuálnom vzdelávaní, kreditoch a atestáciách pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov (ďalej len „vyhláška“).

Forma kontinuálneho vzdelávania:

Prezenčná forma

Pri zážitkovom vzdelávaní sa vyžaduje priamy kontakt lektora s účastníkom vzdelávania. (V zmysle ustanovenia § 4 ods. 4 až 7 vyhlášky).

Hlavný cieľ:

Cieľom vzdelávania je zdokonaľiť a udržať profesijne edukačné kompetencie a kompetencie poradenstva a prevencie⁴ v špecifických oblastiach prípravy mladých ľudí na odchod zo zariadení ústavnej starostlivosti. Cieľom vzdelávania je poskytnúť inovácie z oblasti pedagogiky a psychológie, potrebné na výkon pedagogickej a odbornej činnosti v zariadeniach ústavnej starostlivosti.

Špecifické ciele:

1. Zdokonaľiť profesijne edukačné kompetencie a kompetencie poradenstva a prevencie v oblasti zvládania ťažkých životných situácií a konfliktov
2. Zdokonaľiť profesijne edukačné kompetencie a kompetencie poradenstva a prevencie v oblasti starostlivosti o seba
3. Zdokonaľiť profesijne edukačné kompetencie a kompetencie poradenstva a prevencie v oblasti partnerské vzťahy, bezpečná sexualita
4. Rozšíriť vedomosti o najnovších trendoch a dobrej praxi prípravy na odchod z ústavnej starostlivosti.

⁴ Bakošová, Z. 2005, *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: Stimul.

Obsah vzdelávacieho programu:

Vzdelávací program pozostáva z troch modulov.

Vyučovacia hodina = 45 minút

Moduly vzdelávania:

I. Tematické celky prvého modulu (rozsah 20 vyučovacích hodín): *Sociálne zručnosti pre zvládanie ťažkých životných situácií a konfliktov*

Teoretická časť:

- ťažké životné situácie, konflikty, asertivita, agresivita, alternatívne riešenie konfliktov, reziliencia, narušená vzťahová väzba, dynamika problémového správania

Praktická časť:

- aktívne počúvanie
- asertívna komunikácia
- rozpoznávanie a odolávanie manipulácii
- práca s klientom v odpore
- zvládanie vlastných emócií
- rozvoj reziliencie
- alternatívne riešenie konfliktov: vyjednávanie, facilitácia, mediácia

II. Tematické celky druhého modulu (rozsah 20 vyučovacích hodín): *Starostlivosť o seba*

Teoretická časť:

- filozofia a modely starostlivosti o seba

Praktická časť:

- sebaopoznávanie zamerané na hodnoty a zmysel života, sebadôvera, sebaúcta, reálny sebaobraz
- vedenie k zodpovednosti – láskavá dôslednosť a bezpečné pravidlá
- logické dôsledky – odmeny a tresty
- budovanie sociálnych sietí
- zdravý životný štýl, motivácia a zručnosti pre zmenu nezdravých návykov

- finančná gramotnosť
- sociálne normy, pravidlá, byť súčasťou komunity, spoločenstva
- rozhodovanie sa vo veciach, ktoré sa ma týkajú
- praktické zručnosti pre komunikáciu so zástupcami inštitúcií

III. Tematické celky tretieho modulu (rozsah 20 vyučovacích hodín): *Partnerské vzťahy, bezpečná sexualita*

Teoretická časť:

- výchova k manželstvu a rodičovstvu (VMR), nové poznatky a didaktika VMR

Praktická časť:

- budovanie partnerského, resp. manželského vzťahu
- rizikové sexuálne aktivity a ochrana pred nimi
- identita a rola muža a ženy
- spôsob komunikácie o intímnych témach
- prevencia sexuálneho násillia a zneužívania, hranice intimity
- trvalý vzťah, manželstvo a rodičovstvo

Vzdelávanie prebieha formou prednášok a sociálneho a zážitkového učenia. Pri každej z tém je poskytnutý vedomostný základ, základné a najnovšie zdroje literatúry. Vybrané témy sa preberajú s využitím modelových situácií, hrania rolí a seba - skúsenostných aktivít.

Profil absolventa:

Absolvent inovačného vzdelávania má zdokonalené profesijne edukačné kompetencie a kompetencie poradenstva a prevencie v špecifických oblastiach prípravy mladých ľudí na odchod zo zariadení ústavnej starostlivosti a to konkrétne v oblasti zvládania ťažkých životných situácií a konfliktov, v oblasti starostlivosti o seba a v oblasti partnerské vzťahy, bezpečná sexualita. Tieto kompetencie napomôžu formálnemu a neformálnemu pôsobeniu na mladých ľudí v ústavnej starostlivosti a na ich úspešné zaradenie do samostatného života v spoločnosti.

Rozsah vzdelávacieho programu:

Rozsah vzdelávacieho modulu je určený na 60 vyučovacích hodín. Vzdelávací modul sa skladá z troch stretnutí po 20 hodín v rozpätí 3 mesiacov.

(V zmysle § 6 až 10 vyhlášky).

Bližšie určená kategória, podkategória pedagogických zamestnancov alebo odborných zamestnancov; kariérový stupeň, kariérová pozícia:

Pedagogických zamestnancov:

- Vychovávateľ/vychovávateľka

Odborných zamestnancov:

- Školský špeciálny pedagóg, pedagogička
- Liečebný pedagóg, pedagogička
- Sociálny pedagóg, pedagogička
- Psychológ

Vzdelávací program je určený podkategóriám:

-

Kariérový stupeň:

- Samostatný pedagogický/odborný zamestnanec/kyňa
- Pedagogický/odborný zamestnanec/kyňa s prvou atestáciou
- Pedagogický/odborný zamestnanec/kyňa s druhou atestáciou

Podmienky pre zaradenie uchádzačov:

Na inovačné vzdelávanie podľa § 35 ods. 4 písm. b) až e) možno prijať pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca až po absolvovaní šiestich mesiacov pedagogickej činnosti alebo odbornej činnosti.

Na inovačné vzdelávanie bude zaradený pedagogický a odborný zamestnanec v uvedenej kategórii a podkategórii, ktorý spĺňa kvalifikačný predpoklad vzdelania v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 437/2009 Z. z. a ktorý pracuje v špeciálnom výchovnom zariadení alebo detskom domove.

Spôsob ukončovania a požiadavky na ukončovanie:

Program inovačného vzdelávania sa bude ukončovať záverečnou prezentáciou a pohovorom pred komisiou.

Požiadavky na ukončenie inovačného vzdelávania sú nasledovné:

- účasť na minimálne 80 % z celkového rozsahu semináru (t.j. 48 vyučovacích hodín)
- záverečná prezentácia a pohovor pred komisiou

Cieľom záverečnej prezentácie a pohovoru bude overenie získaných vedomostí, kde každý účastník zodpovie na dve otázky súvisiace s tematickým okruhom pred skúšobnou komisiou. Overenie vedomostí pri záverečnej prezentácii bude z nasledujúcich okruhov:

- Komunikácia
- Riešenie konfliktov
- Klient v odpore
- Zvládanie emócií
- Odmeny a tresty
- Finančná gramotnosť
- Tvorba a dodržiavanie pravidiel
- Budovanie zodpovedných partnerských vzťahov
- Bezpečná sexualita

Garant a personálne zabezpečenie:

Garant:

Prof. PhDr. Ivan Lukšík, CSc. pôsobí na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity, na Katedre školskej pedagogiky. Zaoberá sa problematikou kultúry školy, deťmi v ťažkých životných situáciách, sociálnymi a pedagogickými otázkami sexuality, rodu a reprodukcie. Je spoluautorom publikácií: Kultúra školy a výchovných zariadení, Osoba v kontextoch a textoch, Sexualita a rodovosť v sociálnych a výchovných súvislostiach. Je členom redakčnej rady časopisu Human Affairs. Podieľa sa na realizácii výskumných a vzdelávacích projektov zameraných na minoritné populácie a na sexuálne a reprodukčné zdravie pre WHO, IOM, SAV a ďalšie organizácie. Je vedúcim výskumno-aplikačného projektu APVV „Príprava mladých ľudí v detských domovoch a reedukačných centrách - analýza a inovácia“.

Garant spĺňa kvalifikačný predpoklad v zmysle § 43 ods. 5 zákona č. 317/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Personálne zabezpečenie vzdelávania:

Podmienkou pre zabezpečenie vzdelávania je vysokoškolské vzdelanie lektorov a lektoriek v príslušnej oblasti (psychológia, pedagogika, sociálna práca, liečebná pedagogika, špeciálna pedagogika), praktické skúsenosti s vedením vzdelávania. Predseda a členovia skúšobnej komisie budú spĺňať rovnaké kvalifikačné predpoklady, ako sú uvedené pre lektorov a lektorky. Skúšobná komisia pozostáva z dvoch členov a predsedu skúšobnej komisie.

Finančné, materiálne zabezpečenie:

Inovačné vzdelávanie sa bude realizovať v priestoroch zodpovedajúcich danému typu vzdelávania (skupinová miestnosť s kapacitou cca 20 účastníkov a účastníčok, sociálne zariadenie, možnosť stravovania). Priestory zabezpečí OZ Prevencia AD, respektíve objednávateľ vzdelávania.

Pre potreby inovačného vzdelávania zabezpečí OZ Prevencia AD vlastné alebo zapožičané materiálno-technické vybavenie semináru: dataprojektor, notebook, flip-chart a potrebných materiálov, kancelársky materiál (kancelársky papier A4, samolepky, písacie potreby, a pod.).

Cena za inovačné vzdelávanie v rozsahu 60 hodín je 180 eur na osobu.

Cena zahŕňa:

- lektorské náklady
- náklady na prenájom miestnosti
- technické a materiálne vybavenie

Náklady spojené s inovačným vzdelávaním uhrádza účastník, zamestnávateľ, poskytovateľ inovačného vzdelávania (v prípade, že na tento účel získa grant/dotáciu) alebo iným spôsobom.

Technické a informačné zabezpečenie:

Uchádzači o inovačné vzdelávanie budú vopred informovaní o termínoch jeho konania. Termíny budú odosielané riaditeľom a pracovníkom špeciálnych výchovných zariadení a detských domovov vo forme pozvánok.

Na pozvánke budú uvedené potrebné informácie súvisiace s inovačným vzdelávaním:

- dátum a miesto konania
- dátum, do ktorého sa možno prihlásiť
- max. počet účastníkov
- spôsob zabezpečenia inovačného vzdelávania zo strany poskytovateľa (miesto konania)
- spôsob ukončovania inovačného vzdelávania
- počet kreditov, ktoré môžu získať

Na inovačné vzdelávanie sa budú účastníčky/účastníci prihlasovať zaslaním prihlášky, elektronicky, alebo poštou. Prihláška bude obsahovať základné informácie o inovačnom vzdelávaní, potrebné údaje o uchádzačovi vzdelávania a súhlas riaditeľa.

Návrh počtu kreditov:

Za úspešné absolvovanie inovačného vzdelávania s názvom „*Vzdelávanie pracovníkov ústavnej starostlivosti zamerané na prípravu mladých ľudí na odchod zo zariadení*“ navrhujeme účastníkom udeliť:

15 kreditov

Za každých 5 hodín vzdelávania bude pridelený 1 kredit, spolu 12 kreditov, ktoré budú navrhované o ďalšie 3 kredity za úspešnú záverečnú prezentáciu a pohovor pred komisiou. (V súlade s ustanovením § 12 ods. 2 vyhlášky).